Anti-pest protocol

September 2026

Auteur: Kristel Haasnoot
Ingestemd door MT: 17 september 2026
Ingestemd door MR: 21 september 2026

Inhoud

Voorwoord 3

Pesten en plagen 4

- Wat is plagen? 4
- Wat is een conflict? 4
- Wat is pesten? 4
- Signaleren 6
- Online en digitaal gedrag 6

Preventieve maatregelen 8

Maatregelen bij pestgedrag 9

- Vijfsporenaanpak 9
- Procedure bij pesten 10

De rol van de leerkracht 11

De rol van de leerling 12

De rol van de ouder 13

Voorwoord

Vrije School Mareland wil een veilige en positieve leeromgeving zijn waar kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen. Pesten past vanzelfsprekend niet in onze visie, en daarom streven we naar een schoolcultuur van vertrouwen en veiligheid. We nemen het pesten serieus door samen met leerlingen regels op te stellen, leerkrachten te trainen in het signaleren van pestgedrag, en een goede samenwerking met ouders te onderhouden.

Onze school streeft naar een veilige omgeving waarin pesten geen plaats heeft. Samen met ouders en leerlingen werken we aan het voorkomen van pesten en bieden we gerichte oplossingen bij incidenten. Dit protocol beschrijft onze visie en aanpak, met aandacht voor preventie, signalen van pestgedrag, rollen binnen de klas, en de samenwerking tussen ouders en school.

Pesten en plagen

Kinderen maken soms grapjes met elkaar, hebben een conflict of kunnen elkaar plagen. Dat hoort bij het opgroeien en leren omgaan met elkaar. Toch kan gedrag ook over een grens gaan en uitgroeien tot pesten.

Het is niet altijd eenvoudig om het verschil tussen plagen, een conflict en pesten te bepalen. Daarom kijken we niet alleen naar wat er gebeurt, maar ook naar hoe vaak het gebeurt, hoe kinderen het ervaren, of er sprake is van een ongelijke positie en of een kind zich veilig voelt.

Wat is plagen?

Bij plagen is er meestal sprake van een gelijkwaardige situatie. Kinderen kunnen elkaar over en weer plagen en kunnen hier doorgaans samen om lachen. Het gedrag is niet bedoeld om de ander langdurig te kwetsen of buiten te sluiten.

Bij plagen:

- kunnen kinderen over en weer plagen;
- kunnen kinderen aangeven wanneer een grap niet meer leuk is;
- stopt het plagen wanneer iemand aangeeft dat het niet prettig is;
- is er geen sprake van een duidelijke machtsongelijkheid;
- blijft de relatie tussen de kinderen over het algemeen goed.

Een grap is alleen leuk als iedereen erom kan lachen. Wanneer een kind aangeeft dat iets niet leuk is, stopt het gedrag.

Wat is een conflict?

Een conflict ontstaat wanneer kinderen het niet met elkaar eens zijn of botsen in hun gedrag, wensen of belangen. Bij een conflict zijn de kinderen meestal gelijkwaardig en is er niet steeds één kind dat de ander onder druk zet.

Een conflict kan bijvoorbeeld gaan over:

- wie er mee mag spelen;
- een meningsverschil tijdens een spel;
- een ruzie over materiaal;
- iets wat een kind gezegd of gedaan heeft.

Een conflict vraagt om begeleiding wanneer kinderen er samen niet uitkomen. We leren kinderen om naar elkaar te luisteren, hun gevoelens en wensen te verwoorden en samen naar een oplossing te zoeken.

Wat is pesten?

We spreken van pesten wanneer een kind herhaaldelijk en gedurende langere tijd wordt blootgesteld aan gedrag van één of meerdere andere kinderen waardoor het zich onveilig, gekwetst of buitengesloten voelt. Vaak is daarbij sprake van een ongelijke positie, bijvoorbeeld doordat een kind minder weerbaar is of doordat meerdere kinderen tegenover één kind staan.

Pesten is meer dan een ruzie of een vervelende opmerking. Het kan grote gevolgen hebben voor het gevoel van veiligheid en het welzijn van een kind.

Bij pesten spelen vaak meerdere kenmerken een rol:

- het gedrag komt herhaaldelijk voor;
- het richt zich steeds op hetzelfde kind of dezelfde kinderen;
- er is sprake van een ongelijke positie of machtsverschil;
- het kind dat het overkomt kan zich moeilijk verdedigen of het gedrag stoppen;
- het kind voelt zich hierdoor onveilig, verdrietig, bang, alleen of buitengesloten;
- andere kinderen kunnen een rol spelen door mee te doen, aan te moedigen, toe te kijken of juist te helpen.

Belangrijk: een kind hoeft niet eerst meerdere keren gepest te zijn voordat we ingrijpen. Ook wanneer er sprake is van een eenmalige ernstige of grensoverschrijdende situatie, nemen we dit serieus en handelen we vanuit onze verantwoordelijkheid voor de veiligheid van alle kinderen.

Verschillende vormen van pesten

Pesten kan op verschillende manieren plaatsvinden. Het kan zichtbaar zijn, maar ook juist moeilijk op te merken.

Direct pesten

Bij direct pesten is het gedrag duidelijk zichtbaar en rechtstreeks gericht tegen een ander kind. Bijvoorbeeld:

- slaan, schoppen of duwen;
- uitschelden of beledigen;
- bedreigen of bang maken;
- uitlachen of belachelijk maken;
- spullen afpakken of beschadigen;
- op een andere manier lichamelijk of verbaal over grenzen gaan.

Indirect pesten

Bij indirect pesten wordt een kind bijvoorbeeld buitengesloten of wordt geprobeerd de sociale positie van een kind binnen de groep te beïnvloeden. Dit kan minder zichtbaar zijn voor volwassenen. Voorbeelden zijn:

- een kind bewust negeren;
- Steeds een kind niet mee laten doen;
- een kind bewust negeren
- anderen aansporen om niet met iemand te spelen;
- roddelen;
- steeds negatieve opmerkingen over een kind maken;
- een kind voor schut zetten;
- anderen tegen een kind opzetten.

De groep speelt een belangrijke rol

Pesten gebeurt niet alleen tussen twee kinderen. De groep heeft invloed op wat er gebeurt. Kinderen kunnen verschillende rollen innemen en deze rollen kunnen veranderen. Een kind kan bijvoorbeeld:

- meedoen met het pestgedrag;
- aanmoedigen door te lachen of anderen erbij te betrekken;
- toekijken en niets doen;
- opkomen voor een ander;
- hulp halen bij een volwassene.

We willen kinderen leren dat zij invloed hebben op de sfeer in de groep. Niet meedoen met pestgedrag en hulp halen wanneer een ander kind wordt buitengesloten of gekwetst, is belangrijk.

We verwachten daarbij niet dat kinderen het pesten zelf oplossen. De verantwoordelijkheid om pestgedrag te stoppen ligt bij de volwassenen.

Signaleren

Pesten is niet altijd zichtbaar. Een kind kan lange tijd proberen om niet te laten merken dat het zich ongelukkig of onveilig voelt. Daarom zijn we met elkaar verantwoordelijk voor het signaleren van zorgen: kinderen, ouders en medewerkers.

Mogelijke signalen zijn bijvoorbeeld:

- een kind wil niet naar school of ziet erg op tegen school;
- een kind vertelt weinig meer over school;
- een kind speelt steeds alleen of spreekt nauwelijks met andere kinderen af;
- een kind lijkt teruggetrokken, verdrietig, boos of onzeker;
- een kind is thuis opvallend prikkelbaar of emotioneel;
- schoolprestaties of werkhouding veranderen zonder duidelijke reden;
- een kind heeft regelmatig lichamelijke klachten, zoals buik- of hoofdpijn;
- spullen raken regelmatig kwijt of beschadigd;
- een kind wil bepaalde activiteiten, plekken of situaties vermijden;
- een kind verandert opvallend in gedrag of uiterlijk.

Deze signalen betekenen niet automatisch dat een kind wordt gepest. Ze kunnen wel aanleiding zijn om verder te kijken en met het kind in gesprek te gaan.

Een kind vertelt niet altijd dat het wordt gepest

Kinderen vertellen niet altijd uit zichzelf dat ze worden gepest. Ze kunnen bijvoorbeeld:

- zich schamen;
- bang zijn dat het erger wordt wanneer een volwassene zich ermee bemoeit;
- denken dat niemand kan helpen;
- bang zijn vrienden kwijt te raken;
- denken dat ze zelf iets verkeerd hebben gedaan;
- denken dat ze moeten zwijgen omdat ze anders ‘klikken’.

Daarom nemen we signalen altijd serieus en zorgen we ervoor dat kinderen weten dat zij bij een volwassene terechtkunnen. Hulp vragen is geen klikken. Hulp vragen betekent dat je ervoor zorgt dat een situatie weer veilig kan worden.

Online en digitaal gedrag

Kinderen hebben ook buiten school contact met elkaar via digitale middelen. Wat online gebeurt, kan invloed hebben op de veiligheid en sfeer binnen de school. Denk bijvoorbeeld aan:

- kwetsende berichten sturen;
- iemand buitensluiten uit een digitale groep;
- foto's of filmpjes van een ander delen zonder toestemming;
- gemene of beledigende reacties plaatsen;
- online anderen aanmoedigen om iemand uit te sluiten of belachelijk te maken.

Omdat wij op school werken aan een veilige omgeving, nemen we signalen van online pesten serieus. We bespreken met kinderen wat er is gebeurd en bekijken welke rol de school hierin kan en moet spelen.

Mobiele telefoons en sociale media

Binnen onze school geldt de afspraak dat mobiele telefoons niet op of in de school worden gebruikt. Deze afspraak draagt bij aan rust, aandacht voor elkaar en sociale veiligheid.

Wanneer kinderen buiten school contact hebben via sociale media of andere digitale middelen, kunnen daar wel situaties ontstaan die invloed hebben op de groep en de veiligheid op school. Wanneer dit het welzijn of de sociale veiligheid van kinderen op school raakt, bespreken we dit met de betrokken kinderen en ouders en handelen we volgens onze schoolafspraken.

Preventieve maatregelen

Om pesten te voorkomen richten wij ons preventief op een veilig en positief klassenklimaat door in de kleuterklassen te werken met de Regenboogmethodiek en in de onderbouwklassen te werken met de methode Klassenkracht aangevuld door de oefeningen en achtergronden uit de Regenboogmethodiek.

Als school hanteren wij de volgende omgangsregels:[1]

1. Wij zorgen voor elkaar en gaan respectvol met elkaar om.
2. Iedereen mag zichzelf zijn.
3. Wij respecteren elkaars grenzen.
4. Wij zijn eerlijk en te vertrouwen.
5. Wij nemen verantwoordelijkheid voor ons gedrag. (óf voor onszelf)
6. Wij lossen problemen samen op en vragen hulp als dat nodig is.
7. Wij gaan met zorg en eerbied om met de wereld om ons heen.
8. Wij respecteren elkaars ruimte en blijven van een ander zijn lichaam en spullen af.

De leerlingen maken kennis met onze omgangsregels en de gouden regels, daarnaast deze worden aangevuld met afspraken van de eigen klas.
In de kleuter- en onderbouwklassen staan de volgende gouden regels centraal:

- Wij helpen elkaar;
- Wij zijn te vertrouwen;
- Ik sta in mijn kracht (Niemand doet zielig);
- Iedereen is gelijkwaardig (Niemand speelt de baas);
- Wij houden in ons spreken en doen rekening met elkaar (Niemand lacht uit).

[1] Op korte termijn worden de schoolregels aangevuld/gewijzigd dan wordt ook dit protocol daar op aangepast.

Maatregelen bij pestgedrag

Vijfsporenaanpak

De school houdt zich aan een aanpak die gebaseerd is op de vijfsporenaanpak van **Bob van der Meer**. Deze aanpak is gericht op de vijf verschillende partijen die betrokken zijn bij pesten: het gepeste kind, de pester, de ouders, de klasgenoten en de school. Wanneer er signalen zijn van pesten dan is de aanpak op Vrijeschool Mareland als volgt:

Steun bieden aan het kind dat gepest wordt

- Naar het kind luisteren en haar/zijn probleem serieus nemen;
- Met het kind overleggen over mogelijke oplossingen;
- Samen met het kind werken aan oplossingen;
- Zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining.

Steun bieden aan het kind dat pest

- Met het kind bespreken wat pesten voor een ander betekent;
- Het kind helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere kinderen;
- Het kind helpen om zich aan regels en afspraken te houden;
- Zo nodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, bijv. een sociale vaardigheidstraining.

De middengroep betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem

- Met de kinderen praten over pesten en over hun eigen rol daarbij;
- Met de kinderen overleggen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen;
- Samen met de kinderen werken aan oplossingen, waarbij ze zelf een actieve rol spelen.

De basisschool steunen bij het aanpakken van het pesten

- De leerkrachten en de rest van de schoolorganisatie informatie geven over pesten als algemeen verschijnsel en over het aanpakken van pesten in de eigen groep en de eigen school;
- Werken aan het tot stand brengen van een algemeen beleid van de school rond veiligheid en pesten waar de hele school bij betrokken is.

De ouders steunen

- Informatie geven over hoe school met pesten omgaat;
- Ouders die zich zorgen maken over pesten, serieus nemen;
- Informatie en advies geven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt;
- In samenwerking tussen school en ouders het pestprobleem aanpakken;
- Zo nodig ouders doorverwijzen naar deskundige ondersteuning.

Procedure bij pesten

1. Pestgedrag wordt gesignaleerd door of gemeld aan de groepsleerkracht.
2. Als er sprake is van incidenteel pestgedrag binnen de groep dan wordt dat met de betrokken leerlingen besproken door de groepsleerkracht. Dit wordt in Parnassys als een incidentenregistratie opgenomen.
3. Als er sprake is van herhaald pestgedrag dan worden de ouders van de pester tijdens een gesprek op school door groepsleerkracht (en de pester) op de hoogte gesteld van de ongewenste gebeurtenissen. De gemaakte afspraken worden vastgelegd in een digitaal verslag (in Parnassys). De ouders krijgen een kopie van dit verslag. Er wordt ook een afspraak gemaakt voor een vervolggesprek. De intern begeleider en de directeur worden op de hoogte gesteld van dit gesprek.
4. De ouders van het gepeste kind worden uitgenodigd voor een gesprek om hen in te lichten over de gemaakte afspraken.
5. Het team wordt op de hoogte gesteld van het pestgedrag zodat iedereen er alert op kan reageren.
6. Als de problemen zich blijven herhalen vinden er nieuwe gesprekken plaats waarbij ook directeur en intern begeleider worden betrokken. Van ieder gesprek wordt een verslag gemaakt. Als het gedrag niet verbetert kan de hulp van het samenwerkingsverband worden ingeschakeld. Eventueel kan ook externe deskundigheid worden ingeschakeld.
7. Als het gedrag van de pester niet aanzienlijk verbetert en/of de ouders van het kind werken onvoldoende mee om het probleem aan te pakken dan kan de directie overgaan tot bijzondere maatregelen: isoleren van de pester of een tijdelijke schorsing (zie hiervoor ook het Kwaliteitskaart gedrag)

De rol van de leerkracht

Signaleren en delen van zorgen

Als leerkracht ben je een belangrijke signaalgever binnen de school. Je bent dagelijks met de kinderen samen en ziet hen in verschillende situaties: tijdens de lessen, het samenwerken, het spelen en de pauzes. Daardoor merk je vaak als eerste wanneer een kind zich anders gedraagt of wanneer er iets speelt binnen de groep.
Let daarom goed op signalen die kunnen wijzen op pesten, buitensluiten of ander grensoverschrijdend gedrag. Twijfel je of er sprake is van pestgedrag, een conflict of iets anders? Bespreek je waarneming dan altijd met de groepsleerkracht, intern begeleider en/of anti-pestcoördinator. Liever een zorg te veel delen dan een belangrijk signaal missen.

Registreren en vastleggen van signalen

Naast het signaleren en delen van zorgen is het belangrijk om relevante waarnemingen en afspraken zorgvuldig vast te leggen. Wanneer de vijfsporenaanpak wordt ingezet, registreert de leerkracht dit, zowel bij incidenteel als bij herhaald pestgedrag. Ook wanneer een leerling, ouder of collega een zorg of waarneming deelt over mogelijk pestgedrag, buitensluiten of ander grensoverschrijdend gedrag, wordt deze informatie vastgelegd. De registratie bevat zo feitelijk mogelijk wat er is waargenomen of gemeld, welke acties zijn ondernomen en welke afspraken zijn gemaakt. Zo ontstaat een duidelijk beeld van het verloop van de situatie en kan de school de ingezette aanpak blijven volgen en waar nodig bijstellen.

Werken aan een positief en veilig groepsklimaat

Een veilig groepsklimaat vormt de basis voor het voorkomen van pestgedrag. Als leerkracht werk je daarom dagelijks en preventief aan een groep waarin kinderen zich gezien, gehoord en veilig voelen. Binnen onze school maken we hierbij gebruik van Klassenkracht en de Regenboogmethodiek. We besteden aandacht aan groepsvorming, sociale vaardigheden, normen en waarden en het samen maken en naleven van afspraken. Heb je vragen over de groep of maak je je zorgen over de sociale veiligheid van een kind of de groep? Bespreek dit met de intern begeleider en/of de gedragsspecialist. Ten slotte zijn wij de voorbeelden voor de kinderen op onze school. Dat betekent dat wij ons gedragen zoals we dat bij de leerlingen ook willen zien.

Neem duidelijk stelling tegen grensoverschrijdend gedrag

Wees alert op pestgedrag en grijp in wanneer je grensoverschrijdend gedrag ziet of hoort. Benoem duidelijk welk gedrag niet acceptabel is en welk gedrag je wél van kinderen verwacht. Kinderen hebben behoefte aan duidelijke grenzen en gezamenlijke normen. Benoem daarom niet alleen: *'Dit mag niet'*, maar maak ook duidelijk wat je wél wilt zien, bijvoorbeeld: *'Wij praten respectvol met elkaar en zorgen ervoor dat iedereen mee kan doen.'* Door consequent en duidelijk te reageren, laten we als school zien dat pesten en buitensluiten niet worden geaccepteerd en dragen we samen bij aan een veilige omgeving voor ieder kind.

Heb aandacht voor het kind

Een kind dat wordt gepest of buitengesloten, laat dit niet altijd direct merken of vertelt dit niet altijd uit zichzelf. Juist daarom is het belangrijk om regelmatig contact te maken en oprechte aandacht te hebben voor hoe het met een kind gaat.
Een eenvoudige vraag als *'Hoe gaat het met jou?'* of *'Ik zie dat je vandaag wat stiller bent, klopt dat?'* kan een kind helpen om zich gezien en gehoord te voelen. Je hoeft niet altijd direct een oplossing te hebben. Luisteren, aandacht geven en laten merken dat je er bent, kan voor een kind al een belangrijk verschil maken.

De rol van de leerling

Op onze school is ieder kind medeverantwoordelijk voor een veilige, fijne en respectvolle sfeer. We verwachten van leerlingen dat zij elkaar met respect behandelen en rekening houden met elkaar. Kinderen spelen een belangrijke rol bij het voorkomen en signaleren van pesten. We leren leerlingen om:

- respectvol met elkaar om te gaan, ook als iemand anders is of anders denkt;
- anderen niet bewust pijn te doen, buitensluiten of kleineren;
- duidelijk aan te geven wanneer iets niet prettig voelt;
- hulp te vragen aan een volwassene wanneer een situatie niet goed voelt of wanneer zij zich zorgen maken;
- het te vertellen wanneer zij zien dat een ander wordt gepest of buitengesloten;
- niet mee te doen met pestgedrag en waar mogelijk steun te bieden aan een kind dat zich alleen of onveilig voelt;
- mee te denken over afspraken en normen die bijdragen aan een veilige groep.

We verwachten niet van kinderen dat zij pestgedrag zelf oplossen. Wanneer er sprake is van pesten of een kind zich onveilig voelt, is het belangrijk dat een leerling dit vertelt aan een volwassene op school of thuis. Samen zorgen we ervoor dat ieder kind zich gezien, gehoord en veilig kan voelen.

Vertellen is geen klikken

Binnen onze school maken we onderscheid tussen klikken en hulp vragen. Wanneer een kind iets vertelt omdat het zich zorgen maakt over zichzelf of over een ander, is dat geen klikken. Het kind vraagt dan om hulp om een situatie veiliger te maken.

We willen dat kinderen weten dat zij altijd terechtkunnen bij hun eigen leerkracht of een andere vertrouwde volwassene binnen de school of thuis. Binnen de school is er naast de groepsleerkracht ook een interne vertrouwenspersoon waar de kinderen zich tot kunnen wenden. Voor contact van de vertrouwenspersoon verwijzen we naar onze website: https://vrijeschoolmarelandleiden.nl/

De rol van de ouder

Als ouder zie je je kind van dichtbij — thuis, in de auto, aan tafel. Juist daar zijn soms de signalen zichtbaar die op school onopgemerkt blijven. Een kind dat niet meer naar school wil, stiller is dan normaal of opmerkingen maakt over klasgenoten kan een reden zijn om even extra alert te zijn. Ouders en school hebben elkaar nodig om een volledig beeld te krijgen. Jouw betrokkenheid maakt een wezenlijk verschil.

Deel je waarnemingen met school

Heeft u thuis het gevoel dat het niet goed gaat met uw kind, maar weet u niet precies wat er speelt? Deel dat gevoel dan met de klassenleerkracht — ook als u geen concreet bewijs hebt. De leerkracht kan, zonder uw naam of waarneming te noemen, op school wat extra aandacht geven aan uw kind en rustig inchecken hoe het gaat. Niet alles wat thuis zichtbaar is, is ook op school zichtbaar, en andersom. Samen krijgen we een completer beeld.

Heb vertrouwen

Wanneer u hoort dat er iets speelt tussen leerlingen, is de neiging begrijpelijk om het zelf op te lossen – door contact te zoeken met andere ouders of de situatie rechtstreeks aan te pakken. Toch is het verstandiger om dat niet te doen. Directe contacten tussen ouders kunnen een situatie onbedoeld verergeren of escaleren. Blijf transparant naar school, heb vertrouwen in het protocol en blijf met elkaar in gesprek. School neemt uw zorgen serieus en werkt zorgvuldig.

Voelt u zich onvoldoende gehoord of geholpen, dan kunt u dit bespreken met de betrokken leerkracht en/of intern begeleider. Komt u er samen niet uit, dan kunt u zich wenden tot de vertrouwenspersoon binnen de school. Meer informatie over de vertrouwenspersoon en de mogelijkheden voor ondersteuning vindt u op de website van de school: https://vrijeschoolmarelandleiden.nl/